

דמי ביטוח דווחו על בעל שליטה כתושב, למרות שאינו תושב, הוחזרו רק בעד 7 שנים אחורנית

הכותבים: רו"ח אורנה צח - גלרט, יועצת בתחום ביטוח לאומי

מר חיים חייטמן ורו"ח (משפטן) ישי חיבה - ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ
בית הדין האזורי (ב"ל 18090-04-20) דחה ביום 4/5/2022 את תביעתה של חב' אל.בי.אם יהלומים בע"מ (להלן: החברה) להשבת דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות (להלן: דמי ביטוח) ששולמו ביתר בשנים 2003-2011 עבור בעל השליטה, וזאת בשל התיישנות.

רקע חוקי

סעיף 362 לחוק הביטוח הלאומי וסעיף 15 לחוק ביטוח בריאות, דנים בהחזר דמי ביטוח, אך אין בהם התייחסות לתקופות עבר.

חוק ההתיישנות הכללי קובע התיישנות בעניינים שאינם במקרקעין, לתקופה של 7 שנים.

תמצית עובדתית

מר אדי י. (להלן: המבוטח) שימש כדירקטור ובעל שליטה בחברה שהעסיקה אותו כשכיר בנוסף לעובדים נוספים בה, מראשית שנות האלפיים.

החברה שילמה עבורו דמי ביטוח על פי השיעורים שחלים על עובד תושב ישראל, למרות שאינו תושב ישראל משנת 1989. המבוטח הוא בעל אזרחות ישראלית.

בשנת 2019 פנתה החברה לביטוח לאומי (להלן: ב"ל) בבקשה להשבת דמי ביטוח ששילמה ביתר בגין המבוטח בעד השנים 2002-2018. לאחר שהב"ל בחן את בקשתה, השיב לה סך כולל של כ-500 אלפי ₪ (חלק עובד וחלק מעסיק), בגין השנים 2012-2018. בגין תשלומי היתר לשאר השנים (כ-400 אלפי ₪), קבע שחלה התיישנות, ולא ניתן לבצע השבה.

עיקר טענות החברה

הומצאו לב"ל מלוא הנתונים לעניין עודף דמי הביטוח כנדרש בסעיף 362, על כן הוא מחויב בהשבה מלאה. חובה עליו לפי סעיף 362(ד) להודיע למי ששילם דמי ביטוח ביתר, ועל פי הפסיקה גם להשיבם. כרשות שלטונית ציבורית, הפר הב"ל את חובת הנאמנות וההגינות: בעוד שהחברה גילתה כי אינו תושב ישראל רק בשנת 2019, עם סגירת תיק הניכויים על ידי רו"ח, הרי שלב"ל היה מידע על מעמדו של כתושב חוץ כבר משנת 1989, והיה עליו לידע את החברה כי היא משלמת בגינו דמי ביטוח ביתר. אין להחיל התיישנות, מטעמים של התנהגות פסולה של הב"ל לעייל, ובשל "התיישנות שלא מדעת" קרי -המידע לגבי התושבות נודע לה רק באחרונה, ועל כן אין מונים את תקופות העבר, לפי סעיף 8 לחוק ההתיישנות. העלאת טענות התיישנות מצד הב"ל אינה עולה בקנה אחד עם חובת ההגינות, הסבירות ותום הלב, שעה שב"ל הוא זה שקבע את מעמדו של המבוטח, וקיבל פירוט חודשי לאורך השנים בגין שכרו ודמי הביטוח ששולמו בגינו, וידע או היה עליו לדעת שהחברה מעבירה בגינו דמי ביטוח ביתר, ולא עשה דבר.

טיעוני הביטוח הלאומי

מעמד המבוטח שלא כתושב, נקבע שנים רבות טרם העסקתו בחברה. החברה המעסיקה היא זו שהפיקה את תלושי השכר כפי שהופקו, ודיווחה את דיווחי הב"ל. היה על החברה לדרוש השבת דמי ביטוח ביתר במועד, ומשלא עשתה כן, האחריות המשפטית לכך, עליה. הוכח כי הב"ל שלח למבוטח כבר בשנת 1997, מכתב לכתובת עסקו כעצמאי, בדבר מעמדו כלא תושב. עבור התקופה שעד 2012, חלה התיישנות.

עיקר הניתוח, דיון והחלטה

סעיף 362 לחוק הביטוח הלאומי כמו גם סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות "שותקים בדבר התיישנות". עם זאת פסק דין הב"ל נ' מגן דור אדום, קבע כי יש להחיל את הוראות חוק ההתיישנות.

בית הדין לא מוצא בהתנהלות הב"ל כדי להוות פסול או כדי לחסום את הב"ל מלטעון להתיישנות.

הב"ל פנה למבוטח ב- 25/3/97 וכתב לו כי "אינו תושב ישראל", משנשללה התושבות מפאת שהייה ממושכת בחו"ל.

בית הדין משוכנע כי ניתן ללמוד מתמלול שיחה משנת 2006 בין הב"ל לבין המבוטח, בו התבקש המבוטח להמציא

מסמכים לקביעת מעמד, שהמבוטח היה ער למעמדו בב"ל כ"אינו תושב ישראל", לכל המאוחר בחודש 6/06.

בנוסף, צורף תיעוד שיחת טלפון יזומה של פקיד הב"ל עם רו"ח של החברה מיום 6/3/07 בה הוסבר לו כי המבוטח

מופיע כמי שאינו תושב.

לאור האמור, נדמה כי החברה או מי מטעמה היו ערים או צריכים להיות ערים לכך שהמבוטח איננו תושב ישראל.

בהתחשב בתיעוד שנמסר על ידי הב"ל, ניתן לקבוע כי הללו מהווים בב"ל "קצה חוט" המתחיל את מרוץ ההתיישנות.

התביעה נדחתה.

בשולי הדברים

בית הדין מעיר הערה כזו בשולי הפסק: "אנו קוראים לנתבע לעשות כל שביכולתו על מנת למנוע מהישנות של מצבים

כגון דא. ברי, כי כיום קיימים אמצעים טכנולוגיים למכביר על מנת לאפשר הצלבת נתונים, אשר ימנעו הישנות של

גביית יתר".

לדעתנו הערה זו, יש לקרוא בכמה סימני קריאה !!